

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. XXXII. Compendium supra dictaru[m] Cæremoniaru[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

est, sub una Oratione celebrantur, ut sunt Missæ vel votivæ solemnes, vel pro re gravi, &c. tempore Paschali insuper *Alleluia* additur. Gavant. p. 2. tit. 12. litt. I. & tit. 1. lit. C. In Missis quoque Defunctorum sub una Oratione dictis Antiphona duplicatur, & *Alleluia* additur tempore Paschali: quia hoc sequitur Officium, non Missam. Gerlac. p. 2. tit. 1. §. 9.

IV. Ubi ad Sacristiam redierit, facit iterum Cruci reverentiam; & vestes retrogrado ordine exuit, osculando omnes, quas, dum induebat, osculatus est, ut vult Gavantus p. 2. tit. 12. litt. L. Perquam autem studiosè caveat, ne, morem secutus quorundam valde indecorum, solvere incipiat ligamina Casulæ adhuc in itinere ad locum, in quo sacras vestes deponat.

Ritus Solemnis.

I. Quando post Missam solemnem redit ad Sacristiam facit ibi *ante gradum* profundam reverentiam Cruci. Ordo Roman. & Bauldrius p. 3. de ritu vel. tit. 12. n. 6.

TITULUS XXXII.

Compendium supra dictarum Cæremoniarum.

Hactenus plerasque Cæremonias tam in solempni, quam in privata Missa adhiberi solitas explicavimus. Quia vero experientia docuit, non parùm memoriam ad eas retinendas juvari, si, quæ ejusdem sunt Classis, sub uno titulo præsententur, placuit & hoc subsidio Tirones non fraudari. Cùm autem ad quatuor ferè genera omnes Cæremoniæ revocari possint, scilicet ad Corporis inclinationes, ad manuum, & ad oculorum situm, & tandem ad vocis inflexionem, hic ipse quoque ordo in ijs enumerandis hoc loco retinendus est visus.

§. I.

De Corporis Inclinationibus.

Quadruplex est inclinatio Corporis, quæ in Missa adhiberi solet, scilicet Genuflexio: Profunda (perquam modicum corpus inclinatur) & Humerorum, & Capitis inclinatio.

Ge

Genuflexio facienda est.

1. Quando transit, vel accedit, vel recedit ab Altari, ubi aservatur Venerabile Sacramentum.
2. Antè, quàm dicat ingressum in Altari, ubi est SS. Sacramentum.
3. Quotiescunque in Epistola, Tractu, aut Evangelio ad marginem imperatur genuflexio.
4. In Symbolo ad *Incaratus est.*
5. Quoties ab Elevatione movet Hostiam aut Calicem, ante & post facit genuflexionem.
6. In fine Evangelij S. Joannis ad *Verbum Caro factum est.*
7. Quando accedit vel recedit à medio Altaris, ubi expositum est SS. Sacramentum.
8. Quando transit Altare, ubi Consecratio, non tamen sumptio peracta est.
9. Ad *Flectamus genua* in Missis Quatuor Temporum privatis; si enim adest Diaconus, hic, & non Sacerdos genuflectit.

Profunda, seu medij Corporis inclinatio facienda est.

1. Quando à loco Paramentorum recedit.
2. Quando ad Altare quodcunque accedit, vel recedit, vel ante Altare majus, aut in quo est insignis Reliquia Sancti, de quo Festum celebratur, transit, si non sit in talibus Altaribus SS. Sacramentum.
3. Quando à medio Altaris ad librum accedit in cornu Epistolæ aperiendum. Ita Gavant. p. 2. tit. 2. litt. R. Bauldrius p. 3. c. 5. n. 5.
4. Quando inde iterum ad medium rediens ad infimum gradum descendit.
5. Antè, quàm principium Missæ dicit ad infimum gradum Altaris, ubi non est SS. Sacramentum.
6. Ad *Confiteor.*
7. Ad *Munda cor meum.*
8. Quando ad cornu Epistolæ vinum & aquam in Calicem infusus, aut manus lavaturus accedit, iterumque ad medium redit.
9. Ad *Te igitur Clementissime Pater.*

10. Ad *Supplices te rogamus* post elevationem. NB.
11. Ad Sumptionem Corporis Christi.
12. Quando post Sumptionem Specierum à medio accedit ad cornu Epistolæ pro Communionem dicenda.
13. Quando post ultimum Evangelium ad medium accedit ad planum descensurus.
14. Quando ab illo plano recedit.
15. Quando in Sacristiam ad locum Paramentorum redit.

Humerorum inclinatio facienda est.

1. Ad *DEVS tu conversus*.
2. Ad *Adoramus te Domine per merita*.
3. Ad *In spiritu humilitatis &c.*
4. Ad *Suscipe SS. TRINITAS*.
5. Ad *Sanctus* usque ad *Benedictus* exclusivè.
6. Ad *Agnus DEI* juxta Ordinem Missæ. *Et orationes sequentes.*
7. Ad *Domine, non sum dignus*.

Capitis inclinatio facienda est.

1. Ad *Gloria Patri*, in Psalmo *Judica*.
2. Ad *Gloria Patri* in Introitu; Sed hæc inclinatio versus Crucem fit.
3. Ad *Gloria in excelsis*, cum dicit *DEO, Adoramus, Gratias agimus*, ad *IESU Christe, Suscipe deprecationem*.
4. Quotiescunque dicit *Oremus*, inclinat caput versus Crucem, nisi jam antè habeat inclinatum; quod idem fit, quando S. Nomen *JESU* pronuntiat extra Evangelium; ibi enim si proferatur, versus librum Evangelij fit inclinatio.
5. Cum profertur Nomen *MARIA*, aut Sancti, de quo celebratur Missa, aut fit specialis Commemoratio, aut Papæ.
6. Ad *Credo*, cum dicit *in Vnum DEVM, IESVM Christum, Adoratur*.
7. Ad *Gloria Patri* in Psalmo *Lavabo*; quæ inclinatio etiam fit versus Crucem.
8. Ad *DEO nostro*, cum dicit ante Præfationem *Gratias agamus*. NB.
9. Dum facit Memento pro Vivis. NB.

10. Ad

10. Ad *Tibi gratias agens* ante Consecrationem panis & vini; item sub ipsa Consecratione utriusque.
11. Ad *per Christum Dominum nostrum*, post Memento pro Defunctis. NB.
12. Ad *Humiliare capita vestra DEO* in Quadragesima.
13. Ad *Placeat*, & Benedictionem, cum dicit: *Omnipotens DEVS.*

Ne in his inclinationibus enarrandis contra Rubricas peccasse quis suspicetur, dum v. g. ad *Agnus DEI* illæ dicunt, *caput* tantum inclinandum, ego verò inter Humerorum inclinationes eam posui. Item ad *Supplices Te rogamus* tantum *inclinatum* volunt esse Celebrantem, cum tamen ego profundam inclinationem exigam; meminerit non ad unam me Rubricam attendisse, sed plures, quarum una explicet aliam; hinc quia Ordo Missæ jubet Celebrantem inclinatum *Agnus DEI* dicere, & ad *Supplices Te rogamus* profundè *inclinatum* esse, hoc autem fieri non posset, si verba Rubricarum cit. ut jacent, intelligerentur, rectè posterior Rubricarum in Ordine Missæ positarum sensus priorem explicare dicitur. Simili modo cum in Consecratione utriusque speciei Celebrans *capite tantum inclinato* verba Consecrationis proferre jubetur, intelligitur hoc, si Altare sit tam altum, ut Celebrans cubitos simul Altari imponere, & tamen non nisi inclinato capite stare possit. Si enim Altare tam humile sit (uti plerumque contingit) ut Celebrans non possit cubitis se Altari inclinare, quin humeros, vel totum corpus inflectat, per accidens eam Cæremoniam mutare cogitur.

§. II.

De Manuum Cæremoniis.

HArum diversi motus & situs in Sacrificio adhibentur; nam quandoque Celebrans iisdem Crucem supra se facit, quandoque supra alia, quandoque pectus percutit, quandoque extensas, junctas supra Altare, ante faciem tenet, uti ex dicendis apparebit.

Seipsum Cruce signat.

1. Ad initium Missæ, dicens *Adiutorium, Indulgentiam.*
2. Ad Introitum extra Missam Defunctorum; in hac enim manu supra librum facit in aère Crucem.

E s

3. Ad

3. Ad finem Hymni Angelici.
4. Ad initium utriusque Evangelij signat se, & librum, vel si hic non adfit, tabellam aut Altare minore Cruce, quæ tamen Crux minor super Altare non formatur, quando in ea prostat Venerabile Sacramentum.
5. Ad finem Symboli.
6. Ad *Benedictus, qui venit.*
7. Ad *Supplices Te rogamus*, quando dicit, *Omni benedictione repleamur.*
8. Ad *Libera nos*, quando dicit: *Da propitius pacem.*
9. Ad Sumptionem Corporis & Sanguinis signat se Hostiâ & Calice.

Calicem & Hostiam signat.

1. Ad *Veni Sanctificator.*
2. Ad initium Canonis, cum dicit: *Hæc dona.*
3. Ad *Qui pridie*, cum dicit: *Benedixit.* Item cum eandem vocem paulò post ante Consecrationem Calicis repetit.
4. Post Consecrationem, dum dicit: *Hostiam puram.*
5. Ad *Supplices Te rogamus*, cum dicit: *Corpus & Sanguinem.*
6. Ad *per quem hæc omnia*, dum dicit: *Sanctificas.*

Manus junctæ tenentur.

1. Quando accedit ad librum aperiendum, & recedit.
2. Quando descendit ad gradum infimum.
3. Quando dicit ingressum, & eo dicto ascendit ad Altare.
4. Dum à medio Altaris ad cornu Epistolæ accedit & recedit.
5. Dum dicit *Kyrie* & Hymnum Angelicum.
6. Dum vertit se ad dicendum *Oremus.*
7. Ad *Munda cor meum.*
8. Quando dicit Evangelium, Symbolum, Offertorium.
9. Ad *in Spiritu humilitatis, & Suscipe SS. TRINITAS.*
10. Ad *Sanctus* & utrumque *Memento.*
11. Ad *Supplices Te rogamus.*
12. Ad *Oremus* ante Orationem Dominicam usque ad hujus initium.
13. Ad *Agnus DEI* in Missis Defunctorum.
14. Ad Orationes ante Communionem.
15. Ad pausam post sumptionem Hostiæ.
16. Ad Communionem.

17. Ad *Placeat* & ultimum Evangelium.
18. Ad *Per Dominum nostrum* in omnibus Collectis.
19. Antequam alios, vel Hostiam, aut Calicem benedicat, nisi altera manus in tenenda Hostia aut Calice sit occupata. NB.

Manus extensas tenet.

1. Ad Collectas omnes per Missam.
2. Ad *Sursum corda*, & *Verè dignum* &c.
3. Ad Canonem usque ad *Hanc igitur oblationem*, excepto Memento.
4. Post Consecrationem usque ad *Per quem hac omnia*, excepto Memento pro Defunctis, & *Supplices Te rogamus*.
5. Ad Orationem Dominicam.

Manus elevat, & jungit.

1. Ad *Gloria in excelsis*, & *Credo*.
2. Ad *Veni Sanctificator*.
3. Ad *Sursum corda* & *Gratias agamus*, in Præfatione.
4. Ad initium Canonis.
5. Ad Memento utrumque. NB.
6. Ad Benedictionem Populi.

Manus sine Elevatione jungit.

1. Quoties dicit *Oremus*.
2. Quando ad Populum dicit *Dominus vobiscum*.
3. Ad Clausulam *Per Dominum*, vel, *Per Christum Dominum*. vel; Si Oratio claudatur per *Qui vivis aut vivit*, cum dicit *in Vnitate*.
4. Ad *Orate Fratres*, & *Sanctus*.
5. Post Consecrationem, quando dicit *De tuis donis*.
6. Ad *Supplices Te rogamus*, & quando dicit: *Sacrosanctum Filii tui corpus*.

Manus junctas super Altare tenet.

1. Ad *Oramus te Domini per merita*.
2. Ad *In Spiritu humilitatis*.
3. Ad *Suscipe SS. TRINITAS*.
4. Ad initium Canonis.

5. Ad *Supplices Te rogamus.*
6. Ad *Orationes ante Communionem.*
7. Ad *Placeat tibi SS. TRINITAS.*

Manus extensas super Altare ponit.

1. Quoties osculatur Altare.
2. Ad *Per omnia secula seculorum* ante *Præfationem* & *Orationem Dominicam.*
3. Quando legit *Epistolam* ex *Missali*, & manum libro non applicat.

Manum sinistram super Altare ponit.

1. Quoties super *Calicem* aut *Hostiam* *Cruces* manu dextra facit, & sinistra *Calicem* aut *Hostiam* tenere non debet.
2. Ad *Libera nos quasumus.*
3. Ad *Agnus DEI*, dum altera manu *pectus* percutit.
4. Dum porrigit *Calicem* ad *infundendum vinum.*
5. Dum facit *Crucem* super *Altare* ad *initium Evangelij S. Joannis.* NB.

Manum sinistram pectori admovet.

1. Quoties seipsum signat *Cruce.*
2. Quoties alijs *benedictionem* impertit.
3. Quando sub *Confiteor* ad *mea culpa* *pectus* percutit.

Manu pectus percutit.

1. Ad *Mea culpa* sub *Confiteor.*
2. Ad *Nobis quoque peccatoribus.*
3. Ad *Agnus DEI*, extra *Missam Defunctorum.*
4. Ad *Domine non sum dignus.*

§. III.

De Oculorum Cæremoniis.

ET horum diversæ sunt Cæremoniæ in *Missâ* adhiberi solitæ; quandoque enim *elevari*, quandoque *deprimi*, quandoque in *Cruce* aut *Hostia* *defigi* debent.

Oculi elevandi sunt.

1. Ad *Munda cor meum.* NB.
2. Ad *Veni Sanctificator.*

3. Ad

3. Ad Oblationem Hostiæ & Calicis, sed cum hoc discrimine, ut in oblatione Hostiæ Celebrans mox demittat oculos, in oblatione Calicis ad DEVM erectos teneat. NB.
4. Ad *Suscipe SS. TRINITAS.*
5. Ad *Te igitur Clementissime.*
6. Ad *Gratias agamus*, dum dicit *DEO nostro.* NB.
7. Ad *Qui pridie*, dum dicit *& elevatis oculis.*
8. Quando Hostiam & Calicem elevat: nam hîc erectos tenet, donec Hostiam & Calicem deponat iterum. NB.
9. Ad *Benedicat vos Omnipotens.*

Oculos demissos tenet.

1. Dum ex Sacristia procedit ad Altare, & iterum regreditur.
2. Quando dicit ad Populum *Dominus vobiscum*, ac *Orate fratres.*
3. Quando Hostiam offert.
4. Quando facit Memento pro Vivis. NB.
5. Quando recitat Orationes post Consecrationem, aut facit Memento pro Defunctis, tunc enim oculi ad Hostiam convertendi sunt, nisi ex libro Preces recitet.
6. Quando dat Benedictionem Populo in fine Missæ.

§. IV.

De Vocis Elevatione.

TRiplex in Missa vox adhibetur, Alta, Media, Submissa.

Alta voce dicuntur.

1. Ingressus, Introitus, *Kyrie, Gloria in Excelsis.*
2. *Dominus vobiscum, Oremus, Collectæ, Epistola, Graduale.*
3. Evangelium, Symbolum, Offertorium, Præfatio.
4. Oratio Dominica, & *per omnia secula seculorum* præcedens & subsequens, *Pax Domini.*
5. *Agnus DEI, Communio, Postcommunio, Ite Missa est, Benedictio & Evangelium S. Joannis.*

Media

Media voce dicuntur.

1. *Orate Fratres.*
2. *Sanctus*, & quæ sequuntur usque ad Canonem.
3. *Nobis quoque peccatoribus.*
4. *Domine, non sum dignus.*

Submissa voce dicuntur.

I. Omnia, quæ vel altâ, vel mediâ voce non dicuntur.

II. In Missa solemni omnia, quæ non cantantur, & alioqui in Missa privata altâ voce dicuntur, uti Rubrica p. I. tit. 16. n. 3. expressè monet.

Memoriter dicenda sunt.

In rigore sequentia duntaxat.

1. Preces ad vestium assumptionem, ac manuum lotionem recitandæ.
 2. Psalmus *Judica* cum reliquis Precibus ad initium Missæ dicendis.
 3. Preces, quæ pro benedictione thuris, & sub incensatione dicendæ sunt.
 4. Benedictio supra Diaconum faciendâ.
 5. *Per Evangelica dicta &c.* post Evangelium.
 6. Canticum *Benedicite* post sacrum pro gratiarum actione dicendum cum subsequenter precibus. Reliqua enim absolutè loquendo possunt ex Missali aut Tabellis in Altari poni solitis legi. Rectius tamen faciet Sacerdos, si pro majori in Cæremonijs exercendis libertate & facilitate, etiam sequentia memoriter discat.
1. *Munda cor meum.*
 2. *DEVS, qui humana substantia &c.*
 3. Psalmum *Lavabo.*
 4. *Sanctus* usque ad *Benedictus* inclusivè.
 5. *Agnus DEI.*
 6. *Domine, non sum dignus.*
 7. *Corpus Domini nostri.*

8. Quid

8. *Quid retribuam.*
9. *Sanguis Domini nostri.*
10. *Quod ore sumpsimus.*
11. *Corpus tuum Domine.*

TITULUS XXXIII.

DE TONO MISSARUM.

I. Cùm nihil ferè magis cordi habeat Ecclesia, quàm ut uniformitas in Cæremoniis observetur, ijs maximè, quæ publicè exercentur, & in Oculos ac Aures præsentium cadunt, ideo meritò non certos tantùm pro Sacrificio, aliisque Officiis divinis Ritus, sed similes etiam pro tono & cantu moderando formas præscripsit; quæ quidem accuratè plerumque in Ritualibus Diocesanis, aliisque ejusmodi libris describuntur; quia tamen juniores Clerici & Sacerdotes ejusmodi libros non semper ad manum habent, ideo in eorum gratiam ea saltem, quæ circa ejusmodi Tonos tum generaliter, tum specialiter in Missis Solemnibus observanda sunt, breviter etiam hoc loco indicabo.

II. Primò itaque sciendum, quòd Toni nomine hæc aliud nihil intelligatur, quàm *sonora & articulata vocis efformatio*, quæ, quia duplici modo, simplici scilicet, & modulato fieri potest; ideo Tonus quoque in genere spectatus in Simplicem & Modulatum dividitur.

Simplex dicitur, qui sine morosa vocis tractione perficitur, ita, ut omnes quodammodo soni syllabarum inter se distincti, & nullo vinculo connexi videantur; & talis in Missis privatis circa ea, quæ alta voce dicenda sunt, adhibetur, de quo proin rectè Rubrica p. 1. tit. 16. num. 2. monet, Sacerdoti maximè curandum, ut ea, quæ clara voce dicenda sunt, distinctè & appositè proferat, non admodum festinanter, ut advertere possit, quæ legit; nec nimis morosè, ne audientes tædio afficiat; neque etiam voce nimis elata, ne perturbet alios, qui in eadem forsasse Ecclesia tunc temporis celebrant; neque tam sub-

missa,